

УДК 811.1/9

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/37-1-44>**Валентина ДЯДЯ,***orcid.org/0000-0002-8017-6107**старший викладач кафедри романської філології
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
(Дніпро, Україна) valley.dyadya@gmail.com*

РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ЯК ОСНОВНИЙ ДРАЙВЕР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті автором розглянуті основні чинники, які впливають на розвиток мотивації студентів під час вивчення іноземних мов. Для цього проведено дослідження основних драйверів, які впливають на мотивацію студентів ВНЗ під час вивчення іноземних мов. На основі цього дослідження автором були запропоновані форми роботи зі студентами вищих навчальних закладів.

Автор пропонує перед початком вивчення курсу іноземної мови скласти зі студентами карту-план досягнення особистого успіху та коректувати її залежно від результатів навчання. Крім того, сучасний викладач повинен шукати ефективні форми роботи зі студентами під час вивчення іноземних мов, тому важливо інтегрувати в процес навчання інтернет-ресурси, які цікаві сучасній молоді. Застосування актуальних інтернет-технологій та соціальних мереж сприяє не тільки підвищенню мотивації, а й ефективному вирішенню різних дидактичних завдань, таких як: вдосконалення лексичної і граматичної компетенцій, удосконалення вмінь і навичок в аудіюванні, читанні, письмовому та усному мовленні, розвиток соціокультурних навичок студентів.

У статті автор пропонує «гейміфікацію» навчального процесу. Гейміфікація має на увазі використання в навчальній системі деяких елементів гри для здійснення професійних цілей. Для сучасних студентів така форма навчання є дуже цікавою. Ігрові технології на заняттях допомагають викладачеві вирішити багато складних завдань: розбудити внутрішню мотивацію студентів, створити психологічно комфортну атмосферу на занятті, проводити рефлексію через гру, розвивати складні комунікативні вміння, ламаючи установлені стереотипи.

Сучасна освіта диктує свої вимоги і все більше зміщується в бік онлайн-формату. Завдання викладача – швидко адаптувати знання, вміння і навички, змінювати формат навчання, усвідомлено застосовуючи інноваційні інструменти в роботі, та приділяти увагу рівню мотивації студентів, тому що це – основний драйвер підвищення якості вивчення іноземної мови.

Ключові слова: мотив, мотивація, навчання, іноземні мови, гейміфікація, соціальні мережі, інтернет-ресурси.

Valentina DYADYA,*orcid.org/0000-0002-8017-6107**Senior Lecturer at the Department of Romance Philology
Oles Honchar Dnipro National University
(Dnipro, Ukraine) valley.dyadya@gmail.com*

THE DEVELOPMENT OF STUDENT MOTIVATION AS THE MAIN DRIVER TO RAISE THE QUALITY OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING

In the article the author considers the main factors influencing the development of students' motivation in the study of foreign languages. It includes conducting research of the main drivers, which affect the motivation of university students in foreign language learning.

Based on this study the author proposed forms of work with university students. The author offers to make a plan-chart with students before studying a foreign language course in order to achieve personal success and adjust it depending on the results of learning. In addition, the modern teacher must seek effective forms of work with students in foreign language learning, so it is important to integrate into the study process Internet resources that are interesting for the modern youth. Applying of relevant Internet technologies and social networks contributes not only to increasing motivation, but also to effective solving of various didactic tasks, such as: improving lexical and grammatical competencies, improving skills in listening, reading, writing and speaking, developing socio-cultural skills of students.

In the article the author suggests "gamification" of the educational process. Gamification implies the use of certain elements of the game in the educational system for professional purposes. For modern students, this form of education is very interesting. Game technologies in the classroom help the teacher to solve many complex problems: to awaken the inner motivation of students, to create a psychologically comfortable atmosphere in the classroom, to practice reflection through the game, to develop complex communication skills, breaking established stereotypes.

Modern education is dictating its terms and increasingly shifting towards the online format. The teacher's task is a rapid adaptation of knowledge, skills and abilities, changing the format of learning, consciously applying innovative tools during working process, and paying attention to the level of motivation of students, because it is the main driver of raising the quality of foreign language learning.

Key words: motive, motivation, learning, foreign languages, gamification, social networks, Internet resources.

Постановка проблеми. У науково-методичній літературі багато уваги приділяється мотивації під час вивчення іноземних мов школярів на різних етапах загальної освіти. При цьому мотивації студентів коледжів та вищих навчальних закладів приділяється менше уваги. Вважається, що студенти вишів є досить свідомими для того, щоб зробити особистий вибір, та володіють навичками самомотивації, але це не завжди так. Відомо, що мотивація є найважливішим фактором для успішного оволодіння іноземною мовою на різних етапах її вивчення та у різному віці. Іноді навіть найбільш мотивовані студенти можуть втратити інтерес і бажання до вивчення іноземної мови, тому викладачу-професіоналу необхідно постійно шукати ефективні форми роботи для їх мотивації.

Аналіз досліджень. Багатозначність підходів до розуміння сутності поняття «мотивація» демонструє складність цієї проблеми. Методи мотивації досліджували такі автори, як: Б. Ананьєв, С. Рубінштейн, М. Аргайл, В. Асєєв, Л. Божовіч, К. Левін, А. Леонтьєв та інші. Проблеми формування позитивної мотивації до навчально-пізнавальної діяльності студентів вищих навчальних закладів розглядали різні науковці. Динаміку змін мотивації аналізували автори: С. Бобровицька, Р. Вайсман, А. Реан. Обґрунтували умови, що сприяють формуванню у студентів позитивної мотивації до навчально-пізнавальної діяльності: А. Гебос, С. Занюк, В. Кикоть, В. Михайличенко, В. Полянська, О. Тарнопольський, В. Якунін. Вивчали роль мотивації в процесі вивчення іноземних мов такі автори, як: Дж. Арнольд, З. Дорней, Р. Елліс, Р. Гарднер, Дж. Хамер, Т. Хедж, С. Крашен, Н. Спада, Р. Парсон.

Мета статті – виявити сучасні ефективні педагогічні стратегії мотивації студентів, які сприяють підвищенню якості вивчення іноземної мови; визначити, що саме мотивує студентів до опанування іншомовної компетентності.

Виклад основного матеріалу. Створення мотивацій є невід'ємною частиною розвитку особистості людини різного віку. Головним завданням сучасної освіти є її адаптивність та практико-орієнтованість, тому важливим у вирішенні цієї проблеми є дослідження мотивації. Мотиви відносять до важливих компонентів структури особистості, за ступенями сформованості яких

можна судити про рівень готовності особистості. Мотив – це те, що визначає, стимулює, спонукає людину до вчинення будь-якої дії, включену у визначену цим мотивом діяльність (Скакун, Матіюк, 2018: 56–57).

І. Зимня вважає, що мотивація є одним із основних компонентів структурної організації навчальної діяльності і належить до головних характеристик самого процесу цієї діяльності, а також є першим обов'язковим компонентом структури навчальної діяльності (Зимня, 2003: 35).

Перед початком вивчення сучасних ефективних прийомів, методів та стратегій мотивації студентів ВНЗ, які сприяють підвищенню якості вивчення іноземної мови, автором було проведено анкетування студентів 1-го курсу ДНУ імені Олеся Гончара. Головна мета анкетування студентів – дослідити завдання, які ставлять студенти ВНЗ під час вивчення іноземної мови; визначити їх головний мотив під час вивчення іноземної мови.

Анкетування складалось з чотирьох питань. На перше запитання: «З якою метою ви вивчаєте іноземну мову?» були отримані такі відповіді: 95% респондентів відповіли, що планують використовувати її в професійній діяльності, 5% респондентів відповіли, що планують брати участь у програмах обміну між ВНЗ і планують продовжити своє навчання за кордоном.

Мета наступного питання – виявити, яку роль виконує викладач у процесі зацікавлення та мотивації під час вивчення іноземної мови: «Важливо для вас, щоб викладач використовував інноваційні методи роботи та постійно перебував у процесі педагогічного пошуку?». На це питання всі респонденти відповіли «так».

Наступне запитання: «Який контент та ресурси ви використовуєте для пошуку інформації для навчання?» повинне було виявити, яка тематика інформації подобається сучасній молоді та яким джерелам вони віддають перевагу під час вивчення іноземної мови. Більшість студентів відповіли, що користуються мережею Internet під час вивчення іноземної мови. Найбільш популярними стали соціальні мережі: Instagram – 55%, YouTube – 25%, other websites – 25%. Вибрали MOOCs (Future Learn, Coursera, edX) 20% респондентів, songs and podcasts та literature and peri-

odicals – 80%. Мета наступного питання: «Які труднощі у вас виникають у процесі вивчення іноземної мови?» – виявити, з якими труднощами стикаються студенти під час вивчення іноземної мови. Тому що, можливо, ці фактори їх демотивують під час вивчення іноземної мови. 40% учасників відзначили, що у них виникають труднощі зі словниковим запасом у роботі з аутентичними текстами. 30% вважають, що найбільші труднощі у них виникають з граматикую. 30% респондентів вважають, що у них виникають труднощі через відсутність знань культурних особливостей націй, про які йдеться в аутентичному тексті.

Таким чином, анкетування студентів дозволяє зробити такі висновки. Більшість студентів розуміє для чого вони вивчають іноземну мову. Сучасні студенти вибирають актуальні засоби для спілкування, основну інформацію вони здобувають у мережі Інтернет, переважно у соціальних мережах. Тому у плануванні навчального процесу необхідно брати до уваги інтернет-ресурси та інтернет-платформи, які будуть цікаві сучасній молоді і, як результат, будуть мотивувати її до навчання. Мета викладача – виявити слабкі сторони студента під час вивчення іноземної мови і допомогти їх ліквідувати, бо можливо саме вони є факторами демотивації у процесі вивчення мови.

Зважаючи на результати анкетування, ми бачимо, що всі студенти розуміють власну мету вивчення іноземної мови. Але в процесі навчання у них виникають різні труднощі. Тому викладач перед початком курсу може допомогти скласти студенту індивідуальний план досягнення успіху, щоб відстежувати результати навчання разом зі студентами. Наприклад, викладач може запропонувати студентам заповнити таку таблицю «Мій план досягнення успіху у вивченні іноземної мови» (табл. 1). Кожен студент має відповісти на такі запитання.

Побудова такого плану допоможе студенту побачити перспективи вивчення іноземної мови в контексті своїх конкретних цілей та скласти індивідуальну стратегію попередження труднощів у

вивченні предметів. При цьому викладач постає головним його помічником та консультантом, який шукає оптимальні способи для досягнення необхідного результату.

Отримані результати анкетування студентів показали, що студенти вибирають інтернет-ресурси для вдосконалення комунікативних навичок з метою їх використання під час подорожей та навчання. Тому з метою підвищення мотивації студентів до вивчення іноземної мови їм можливо запропонувати створити власний сайт на нескладних інтернет-платформах, наприклад, WordPress, Tumblr.com. Створення іншомовного сайту стане чудовою нагодою для активного використання мови, яку вони вивчають, а також сприятиме розвитку ІТ-вмінь студентів. Такі навички роботи зараз є дуже популярними серед молоді. Крім того, такий сайт може слугувати навчальним портфоліо кожного студента, відображаючи прогрес у вивченні іноземної мови та рівень володіння нею.

Наприклад, студентам можливо запропонувати такі завдання з використанням Blogger.com або Tumblr.com (платформа на вибір):

1. Create your blog using one of the suggested platforms. The required elements are: “Home”, “About me”, “Blog”. On the main page post a short essay about how long you have been studying a foreign language, what goals and objectives you set for yourself in the near future. On the “About Me” page tell us in more detail about yourself, your hobbies, plans for the future, post a few photos. The Blog page will be filling as you’ll be maintaining your portfolio. Read each other’s blogs and like them.

2. In the “Blog” section, write a letter to yourself in the future. Reflect on how you see yourself in 10–15 years. What goals do you set for yourself, what do you want to achieve. All text must be written in the foreign language you learn.

3. Find a job posting published on the Internet. Write or adapt your resume for this job that best matches. And also write a motivation letter why you would like to get this job.

Таблиця 1

Що допомагає мені у процесі вивчення іноземної мови?

1. Мої таланти, інтереси, захоплення, які мені допомагають у вивченні іноземної мови.
2. Мої дії для досягнення мети – досягти певного рівня у вивченні іноземної мови.
3. Як вивчення іноземної мови допоможе мені досягти моєї мети.
4. Яку допомогу мені може надати викладач під час вивчення іноземної мови.

Що перешкоджує мені у процесі вивчення іноземної мови?

1. Речі, які перешкоджають мені досягти успіху у вивченні іноземної мови.
2. Мої дії, які допоможуть виправити мої невдачі у вивченні іноземної мови.
3. Як вивчення іноземної мови допоможе мені подолати бар’єри у досягненні моєї мети.
4. Над чим я може працювати з викладачем під час вивчення іноземної мови, щоб подолати труднощі.

4. Write an article “How I Use Facebook” and post it online for other students in your group to comment on. Share your opinion on this topic in the comments of your classmates.

5. Create a list of applications, websites and social networks that you use on a daily basis. Share this list online in the form of an informative essay titled “Technology That Empowers Me”.

Також з урахуванням інтересів молоді для розвитку комунікативних навичок можна використувати “YouTube” та платформу TED. Студентам можна запропонувати такі завдання:

1. Create a video project “How Universities Can Use Social Media”. Use any platform to create video content. To do this, the group should be divided into small subgroups to write a video and shoot it. Upload your video to YouTube and encourage your classmates to leave comments.

2. Reconstruction of a scene from the movie. Select a scene from the movie that impresses you, and then play it back in your own video clip.

3. Video blog. Create an online video diary. Then watch and listen to classmates’ responses on their video blogs.

4. Imagine that you are speaking at TED. Write your speech and film your presentation. This way you will be able to practice your public speaking skills in a foreign language. You can get all ideas of public speaking on the platform – <http://www.ted.com>.

Анкетування студентів показало, що найпопулярнішою мережею серед студентів є “Instagram”. Тому цю соціальну мережу теж необхідно використовувати з метою підтримання інтересу під час вивчення іноземної мови та розвитку соціокультурної компетентності, навичок говоріння та письма. Студентам можна запропонувати такі завдання:

1. Select multiple photos from different Instagram profiles that you are following. And based on these photos create a description-portrait of a person. Describe his hobbies, interests, personality traits. The account name can be used as a key to brainstorm ideas.

2. Pretend you are a famous person and create an Instagram post on behalf of that person. You can use additional information that you find in the public domain about this person. Discuss this post with your classmates.

3. Select a few Instagram posts (photos with captions) and recreate a story from them. The following key questions can be used: when was the photo taken? Who are the people in the photo?

For example: “This photo was taken by a group of friends. They were at brunch and suddenly...”

4. Tell us what kind of photo you would take to evoke a reaction from others (any of your choice). For example, if you were a famous person. Explain your choice.

For example: “If I were a famous actor, I would take a picture on stage to show my fans how much I enjoy my work”.

5. In small groups can be discussed the following issues:

Do you like Instagram? Why? / Why not? Have you ever posted a photo that you didn’t like? What was on it? What content annoys you on Instagram? Would you like to have a million of Instagram followers? What would you do then?

6. Record InstaStory with your partner to create a short conversation that lasts only 15 seconds. Prank and film the interview.

Таким чином, використання інтернет-ресурсів у процесі вивчення іноземної мови може сприяти не тільки підвищенню мотивації студентів у вдосконаленні іншомовних навичок, а також вирішенню різних дидактичних завдань, таких як: удосконалення лексичної і граматичної компетенцій, вдосконалення вмінь і навичок в аудіюванні, читанні, письмовому та усному мовленні. Крім того, застосування інтернет-технологій сприяє ефективному розвитку соціокультурних навичок студентів (Рубан, 2014: 188).

Сучасна молодь віддає перевагу іграм, тому використання ігрових технологій на заняттях допомагає викладачеві вирішити багато складних завдань: не тільки підвищити внутрішню мотивацію студентів до вивчення іноземної мови, а й створити психологічно комфортну атмосферу, розвивати складні комунікативні вміння. Використання ігрових технологій під час вивчення іноземної мови сприяє також підвищенню рівня пильності та віддачі на заняттях. Щоб зробити навчання більш інноваційним, пропонуємо впровадити гейміфікацію.

Гейміфікація збільшує інтерактивність і робить процес навчання більш автономним, що підвищує активність студентів. Таким чином, гейміфікація полегшує викладання і засвоєння матеріалу, робить навчання більш функціональним, а також є приємним і мотивуючим для студентів.

Поняття «гейміфікація» не тотожне поняттю «гра». Гейміфікація має на увазі використання в навчальній системі деяких елементів гри для здійснення професійних, але не розважальних цілей. У грі міститься безліч елементів мотивації, таких як змагальність, призові стимули, логіка подолання перешкод, свобода впливати на ігровий світ, негайний його відгук на будь-яку дію гравця.

Традиційно для навчання іноземних мов застосовуються такі види навчальних ігор, як: рольові ігри, вікторини, кросворди, квести, мозкові штурми, лексичні конструктори, граматичні ігри. Найбільш популярними зараз онлайн-іграми з підтримкою є: вебквести, вебпроекти (музеї світу, картинні галереї), симулятори віртуального світу, геолокаційні ігри, програми та додатки з елементами доповненої реальності (Peronio, Reading Kingdom) і з 3D-спілкуванням за допомогою аватарів (Machinima, Second Life) (Бей, 2018: 18–19).

Викладач може легко інтегрувати гейміфікацію в навчальний процес. Наприклад, можна використовувати додаток для тестування та оцінювання – Kahoot або створити свій квест на Zunal. Більш складним, але дуже цікавим для студентів може бути розробка проекту на базі геолокаційних додатків, які дозволяють подорожувати по містах і країнах, не виходячи з дому, знайомлячи з культурою, архітектурою країни, що вивчається.

Є два види гейміфікації навчання. Це структурна і змістова гейміфікація. У разі змістової гейміфікації ігрові елементи та ігрове мислення застосовуються для зміни змісту досліджуваного матеріалу, щоб представити його у вигляді гри. У структурній гейміфікації ігрові елементи застосовуються для переміщення студента по змісту досліджуваного матеріалу без будь-яких змін у ньому. Виділяють чотири етапи впровадження гейміфікації в навчання. На першому етапі починають зі структурної гейміфікації. Саме вона допомагає підвищити мотивацію студентів і найлегше впроваджується в освітній процес. На цьому

етапі можна використовувати онлайн-вікторини, онлайн-голосування, проводиться рефлексія.

На другому етапі можна активно впроваджувати ігри-додатки (Kahoot, Quizlet, Learningapps та інші), які студенти можуть використовувати у самостійній роботі. Такі додатки сприяють формуванню навичок іноземної мови і розвивають у студентів самооцінку. Третій етап вимагає від викладача творчості і навичок володіння різними сервісами і програмами для розробки ігор. На цьому етапі створюють квести, проводять мозкові штурми, використовують завдання-симуляції. Такі форми завдань допомагають розвивати у студентів низку гнучких компетенцій: креатив, критичне мислення, комунікативність, вміння працювати в команді, а також мовленнєві вміння, навички само- та взаємооцінювання. На четвертому етапі створюються авторські онлайн-ігри, які дозволяють повністю змінити методичну концепцію і трансформувати звичайний курс іноземної мови в гру.

Висновки. Сучасний освітній процес диктує свої вимоги і все більше зміщується в бік онлайн-формату. Викладач повинен постійно шукати нові форми, методи та стратегії підвищення мотивації студентів у процесі вивчення іноземної мови. Це завдання ускладнюється тим, що сучасна молодь дуже швидко адаптується до інноваційних технологій, і традиційні форми роботи не завжди їй цікаві. Завдання викладача – швидко адаптувати знання, вміння і навички, змінити формат навчання, усвідомлено застосовувати всі елементи освітнього процесу для підвищення мотивації студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бей І. Формування позитивної мотивації студентів до використання проектних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя іноземної мови. *Збірник наукових праць Прикарпатського нац. ун-ту ім. В. Стефаника*. 2018. Вип. 2. С. 17–25.
2. Зимняя И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата современного образования. *Высшее образование сегодня*. 2003. № 5. С. 34–42. URL: <http://aspirant.rggu.ru/article.html?id=50758>.
3. Знанецький В. Ю. Щодо розвитку мотивації студентів до вивчення іноземної мови у процесі професійної підготовки. *Стратегічні пріоритети в науці* : зб. наук. матеріалів XL Міжнар. наук.-практ. конф., Вінниця, 10 лют. 2020 р. Вінниця, 2020. С. 38–40.
4. Рубан Л. М. Мотивація студентів до вивчення іноземної мови на немовних факультетах. *Вісник Харківського нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна*. 2014. № 78 (1103). С. 187–190.
5. Скакун М., Матіюк Д. Підвищення мотивації студентів до вивчення німецької мови та формування готовності до неперервної освіти за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та мультимедійних засобів. *Актуальні питання вивчення германських, романських і слов'янських мов і літератур та методики викладання іноземних мов* : матеріали Всеукр. наук. конф., 18 трав. 2018 р. ДНУ ім. В. Стуса. Вінниця, 2018. С. 56–59.
6. Лавриш Ю. Фактори формування навичок автономного навчання бакалаврів в умовах університетської освіти. *Імплементація європейських стандартів в українські освітні дослідження* : матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. Київ–Дрогобич : «Трек-ЛТД», 2019. С. 104–107.
7. Wright T. *Roles of Teachers & Learners*. Oxford University Press, 1991. 164p.

REFERENCES

1. Bej, I. Formuvannja pozitivnoyi motivaciyi studentiv do vikoristannja proektnih tehnologij u majbutnij profesijnij dijal'nosti vchitelja inozemnoyi movi. [Formation of positive motivation of students to use project technologies in the future professional activity of a foreign language teacher]. *Zbirnik naukovih prac 'Prikarpats'kogo nac. un-tu im. V. Stefanika*, 2018. Vip. 2. Ivano-Frankivsk, Prykarpattia, pp. 17–25 [in Ukrainian].
2. Zimnjaja, I. A. Kljuchevye kompetencii – novaja paradigma rezul'tata sovremennogo obrazovanija [Key competencies – a new paradigm of the result of modern education]. *Vysšhee obrazovanie segodnja*. 2003. No. 5. Pp. 34–42. Retrieved from: <http://aspirant.rggu.ru/article.html?id=50758> [in Russian].
3. Znanec'kij, V. Ju. Shhodo rozvitku motivaciyi studentiv do vivchennja inozemnoyi movi u procesi profesijnoyi pidgotovki [The development of students' motivation to learn a foreign language in the process of professional training]. *Strategichni prioriteti v nauci: zbirnik naukovih materialiv XL Mizhnarodnoyi naukovo-praktichnoyi konferenciyi, Vinnicja, 10 ljutogo. 2020*. Vinnitsya, 2020. Pp. 38–40 [in Ukrainian].
4. Ruban, L. M. Motivacija studentiv do vivchennja inozemnoyi movi na nemovnih fakul'tetah [Motivation of students to study a foreign language at non-language faculties]. *Visnik Harkivs'kogo nacional'noyi universitetu imeni V. N. Karazina*. 2014. No. 78 (1103). Kharkiv, 2014. Pp. 187–190 [in Ukrainian].
5. Skakun, M., Matijuk, D. Pidvishhennja motivaciyi studentiv do vivchennja nimec'koyi movi ta formuvannja gotovnosti do neperervnoyi osviti za dopomogoju suchasnih informacijno-komunikacijnih tehnologij ta mul'timedijnih zasobiv [Increasing the motivation of students to learn German and the formation of readiness for continuing education with the help of modern information and communication technologies and multimedia tools]. *Aktual'ni pitannja vivchennja germans'kih, romans'kih i slov'jans'kih mov i literatur ta metodiki vikladannja inozemnih mov: materialy Vseukraïns'koyi naukovoyi konferenciyi, 18 travnja*. Vinnicja, 2018. Pp. 56–59 [in Ukrainian].
6. Lavrish, Ju. Faktori formuvannja navichok avtonomnogo navchannja bakalavriv v umovah universitets'koyi osviti [Factors of formation of skills of autonomous training of bachelors in the conditions of university education]. *Implementacija evropejs'kih standartiv v ukrajins'ki osvichni doslidzhennja: materialy III Mizhnarodnoyi naukovo-praktichnoyi konferenciyi. Kyiv–Drogobich: "Trek-LTD"*, 2019. Pp. 104–107 [in Ukrainian].
7. Wright T. Roles of Teachers & Learners. Oxford University Press, 1991. 164 p. [in English].